

Války lva severu

recenze knihy

Třicetiletá válka výsledně ovlivnila celkovou mocenskou rovnováhu v Evropě. Před podpisem vestfálského míru, který znamenal ukotvení nových politických, ekonomických i sociálních poměrů všech společenských vrstev, bylo vybojováno mnoho bitev na souši i na moři. Pod prapory armád katolické i protestantské strany zemřelo mnoho mužů, kteří plnili rozkazy svých velitelů. Švédský král Gustav II. Adolf, který sehnal výraznou úlohu v dlouho trvajícím konfliktu, byl jedním z nich – také proslul jako mimořádně schopný protivník generalissima císařských vojsk Albrechta z Valdštejna. V letošním roce, kdy uplyne třistadevadesátileté výročí úmrtí Gustava II. Adolfa (padl v bitvě proti armádě vedené vévodou frýdlantským), je vydána první knižní monografie českého autora o lvovi severu, jak byl panovník z dynastie Vasa nazýván svými současníky.

PhDr. Radek Fukala přistoupil k tématu komplexně a výsledkem jeho bádání je obsáhlá, faktograficky bohatá publikace, jejíž text je doplněn mnoha mapami, plány, fotografiemi portrétů významných osobností a dochovaných staveb vojenského i civilního využití. Pro základní orientaci ve společenských i vojenských reáliích slouží genealogická schémata, chronologické soubory dat jednotlivých událostí a tabulky dobových názvů vojenských hodností. Zásluhou autorova důkladného studia písemných pramenů a vytříbené stylizace jsou dobové reálie a Gustav II. Adolf jako člověk i voják, popsány plně autenticky. V čtenáři může být navozen pocit přítomnosti v prostředí královského dvora ve Stockholmu, na bitevních polích kalmarské a livonské války i v tažení na území dnešního Ruska či v námořních střetnutích v Baltském moři – Gustav II. Adolf se těchto i dalších bojů účastnil, eventuálně „na dálku“ velel svým generálům, popř. ovládal pomyslné nitky diplomacie. Vrcholem jeho vojenské kariéry byla třicetiletá válka – autor věnuje pozornost českým stopám, které souvisejí se spojenci i protivníky lva severu. V knize se „potkáme“ s důstojníky švédské armády původem z řad českých stavů, na císařské straně jsou popsány okolnosti smrti Vratislava Eusebia z Pernštejna - posledního mužského příslušníka rodu erbu zubří hlavy, ale nejvýznamnější postavou ze zemí Koruny české je Albrecht z Valdštejna (viz portréty obou protivníků na obálce knihy).

Textové pasáže o tažení Gustava II. Adolfa do střední Evropy patří mezi obzvlášť kompaktní části publikace. S autorem lze souhlasit, že i velkému

vojevůdci musí být Fortuna nakloněna, neboť krátce po zahájení bojových operací (švédský král se v čele své armády vylodil 6. července 1630 v Peenemünde) byl Valdštejn císařem Ferdinandem II. zbaven (13. srpna 1630) velení. Průkazné je porovnání výsledků válečných tažení a bitev odehrávajících se před začátkem Valdštejnova druhého generalátu se změněnou situací po opětovném jmenování Albrechta z Valdštejna vrchním velitelem (publikace mj. obsahuje fotografii mimořádného dokumentu - kreví nasáklého dopisu od Valdštejna smrtelně zraněnému generálu Pappenheimovi). Nabízeným pojítkem mezi oběma odlišnými etapami tohoto časového úseku třicetileté války se zdá být osobní statečnost Gustava II. Adolfa (přímá účast v přední linii bojů), jeho odhodlání zvítězit ve věci nekatolického náboženství a pro slávu Švédska, ale zároveň jakési tušení smrti (švédský panovník unikl předčasněmu konci svého života několikrát o vlásek), ke které posléze došlo v bitvě u Lützenu 16. listopadu 1632. Tato krvavá řež, vojensky nevítězná ani pro jednu z bojujících stran, se málem stala osudnou i pro Albrechta z Valdštejna – v boji utrpěl zranění nohy, ale rukou vraha zemřel v Chebu o necelé dva roky později.

Kniha PhDr. Radka Fukaly - *Války Iva severu* přináší, prostřednictvím podrobné analýzy života, vlády a činů švédského krále Gustava II. Adolfa, „český“ pohled na propojenost přediva mocenských zájmů v 1. polovině 17. století v Evropě. To, že je vydána na jaře roku 2022 se může, třeba i pro poučení se z dějin a přemýšlení o současnosti, jevit jako užitečné. Na mapě polsko-litevské unie - protivníka Iva severu, lze vidět, že v době, kdy ve Švédsku vládl Gustav II. Adolf byla součástí tohoto územního celku města Kyjev, Charkov, Lvov, Žitomír, Černihiv ...

PhDr. Radek Fukala: Války Iva severu – vítězství a prohry krále Gustava II.

Adolfa, ISBN: 978-80-278-0049-0, 445 str., 1. vyd.,

Nakladatelství Epoque, Praha 2022

Autor textu: Stanislav Vaněk